

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม

INNOVATIVE LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF TEACHERS IN SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

จิรเมธ เจียงตระกูล* จุฬาทพร ศรีรังสรรค์ และ อภิชาติ เลนะนันท์

Jiramate Jiangtrakoon* Chulaporn Srirangsarn and Apichat Lenanant

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพชรบุรี 76000

Program in Education Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: jiramate.jia@mail.pbru.ac.th

รับบทความ 8 ธันวาคม 2567 แก้ไขบทความ 14 มกราคม 2568 ตอบรับบทความ 27 มกราคม 2568 เผยแพร่บทความ มกราคม 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม 2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 201 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยได้มาด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.971 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม บรรยายภาพแห่งองค์กรนวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 2) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การลงมือปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน บทบาทผู้สอน การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้ทักษะการเรียนรู้ และ 3) ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บรรยายภาพแห่งองค์กรนวัตกรรม (X_4) และการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_3) มีประสิทธิผลการทำนาย ร้อยละ 31.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้ $\hat{Y}_{tot} = 2.451 + 0.238 (X_4) + 0.215 (X_3)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร, การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The research aimed to 1) examine the innovative leadership of school administrators in Samut Songkhram Province, 2) explore the active learning management of teachers in Samut Songkhram Province, and 3) examine the innovative leadership of school administrators affecting the active learning management of teachers in Samut Songkhram Province. The research sample consisted of 201 teachers working at secondary schools in Samut Songkhram Province during the 2023 academic year. The sample

size was determined using Krejcie and Morgan's table, selected by simple random sampling. The research instrument was a set of 5-rating scale questionnaires with a reliability of 0.971. The statistics were used for analysis of mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) The overall level of innovative leadership among school administrators was high; and when ranked in descending order, the components were innovative learning network, creative and innovative thinking skills, innovative vision, innovative organizational climate, and teamwork and innovative participation; 2) The active learning management of teachers in Samut Songkhram Province was rated overall at a high level. When ranked in descending order by mean scores, the components were identified as practical implementation, collaboration, teacher's role, use of learning experiences, and application of learning skills; and 3) The analysis of the innovative leadership of school administrators affecting the active learning management of teachers in Samut Songkhram Province showed that the innovative organizational climate (X_4) and creative and innovative thinking skills (X_3) significantly predicted teachers' active learning management, with 31.81% effectiveness at the .05 level of statistical significance. The prediction equation in unstandardized form was as follows: $\hat{Y}_{tot} = 2.451 + 0.238 (X_4) + 0.215 (X_3)$

Keywords: Innovation Leadership of Administrators, Active Learning of Teachers, School Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 และมาตรา 25 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียน และในมาตรา 66 ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง ตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาให้คนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, หน้า 3-19) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, หน้า 26)

กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะและความรู้ของผู้เรียน ปรับบทบาทครูเป็นผู้พัฒนา ผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นโยบายปีงบประมาณ 2566 มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยออกแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ค้นพบพรสวรรค์และความถนัด ผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติในพื้นที่จำลองหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 108-114 และกระทรวงศึกษาธิการ, 2566, หน้า 2)

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เน้นพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) และกระตุ้นการมีส่วนร่วมในห้องเรียน กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การแก้ปัญหา และการใช้กระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ทั้งนี้ สอดคล้องกับสี่เสาหลักทางการศึกษา (Four Pillars of Education) ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต รวมถึงหลัก Bloom's Taxonomy ที่กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เพื่อผลลัพธ์ที่ชัดเจนและประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, หน้า 4-6)

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ประชาชนในชาติต้องเข้าใจและปรับตัวตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและรุนแรง เปรียบเหมือนเป็นโลกไร้พรมแดน การสร้างรูปแบบและระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ให้มีความทันสมัยและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคมภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน การผลิตและการพัฒนาผู้เรียน

จากที่กล่าวมาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบของผู้นำที่มีความสามารถในการมุ่งใจหรือใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแนวคิดหรือแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ สร้างการเปลี่ยนแปลง โดยใช้ทั้งความคิด วิธีการ กลยุทธ์ ในการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ เน้นความสัมพันธ์ทางบุคลลากรภายในองค์กรให้สามารถทำงานร่วมกันได้ สามารถรับมือและบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และความเสียงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กรในอนาคต ตลอดจนเป็นผู้บริหารที่จิตใจดี มีความเห็นอกเห็นใจบุคลากรในองค์กร ถึงกระนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างเด่นชัดมากนักในวงการการศึกษา เนื่องจากปัญหาในระดับบุคคลแล้ว ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด วิสัยทัศน์ ทักษะ ทศน์คติ หมั่นเปิดใจกว้าง ไม่ยึดติดกับความคิดหรือความรู้เดิม ๆ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้นำเชิงนวัตกรรมครั้งสำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำมากกว่าการจัดการ (บุญญพัฒน์ สิงจารย, 2564, หน้า 148–149) ในด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ในทุกขั้นตอน และต้องมีความทันสมัย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเข้ากับบริบทของโรงเรียน ต้องสร้างการยอมรับและเชื่อมั่น อีกทั้งผู้บริหารต้องส่งเสริมให้บุคลากรได้คิดค้นกระบวนการในการทำงานมากขึ้น และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้บริหารเป็นผู้ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำที่ดี พร้อมทั้งมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานในการทำงานทุกครั้งในการทำกิจกรรมมากขึ้น (ปวีณา กันถิ่น, 2560, หน้า 18–46; ไพรยา แลกะสินธุ์, 2566, หน้า 90 และเวียงวिरธรณ์ ท่าทูล, 2557, หน้า 151) ดังนั้น ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารมิได้เพียงปฏิบัติตามหน้าที่ตามแผนภารกิจของสถานศึกษาเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่ผสมนโยบายและการปฏิบัติในสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรง ผู้บริหารมีอำนาจในการดำเนินการ วางแผนงาน ตัดสินใจ สั่งการมอบหมายภาระหน้าที่ภายใต้การดูแลให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ (บริพัตน์ สารผล, 2565, หน้า 28)

ประเด็นที่เป็นอุปสรรคของการบริหารสถานศึกษาจะเป็นเพราะผู้บริหารเป็นนักจินตนาการและวางแผนแต่มองข้ามสู่การปฏิบัติจริงได้ด้วย อีกทั้งครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาจไม่ได้พบปะหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บริหาร จึงทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมร่วมกัน อีกทั้งผู้บริหารอาจไม่สามารถทำให้บุคลากรภายในองค์กรนำรูปแบบการบริหารไปประยุกต์ใช้จริงในห้องเรียนได้ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและใช้อย่างจำกัด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู พัฒนาครูให้มีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการใช้ทักษะความคิดขั้นสูงในห้องเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคสมัยแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรม สามารถนำความรู้ในห้องเรียนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนเปรียบพร้อมด้วยทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน เตรียมความพร้อมสู่การเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพในอนาคต (นิชาภา สุนทรไชย, 2561, หน้า 67-76 และ วิจิตรา วรธาดาสวัสดิ์, 2566, หน้า 125)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม และผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลและปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนเชิงรุกของครู อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพของสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของคำศัพท์เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันไว้ ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่มีความสามารถในการจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแนวคิดหรือแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ สร้างการเปลี่ยนแปลง โดยใช้ทั้งความคิด วิธีการ กลยุทธ์ ในการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ เน้นความสัมพันธ์ภายในของบุคลากรภายในองค์กรให้สามารถทำงานร่วมกันได้ สามารถรับมือและบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนเป็นผู้นำที่จิตใจดี มีความเห็นอกเห็นใจบุคลากรในองค์กร ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม หมายถึง การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งใหม่ ทันสมัย ประเมินแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในแวดวงการศึกษา และกำหนดวิสัยทัศน์ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทองค์กร สามารถปรับตัวนำสิ่งใหม่มาปรับใช้ สื่อสารวิสัยทัศน์ให้บุคลากรเข้าใจ ชี้แนวทางปฏิบัติมอบหมายนโยบาย ติดตามประเมินผล และเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่เป็นผู้นำทีมที่มีคุณภาพ ส่งเสริม กระตุ้นให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม ร่วมใจในการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ทำงานไปในทิศทางเดียวกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีในสถานศึกษา สร้างความไว้วางใจระหว่างกัน สนับสนุนครูให้สร้างนวัตกรรมหรือนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ เชื่อมโยงความรู้เดิมไปความรู้ใหม่ มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ หมั่นหาความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง สามารถคิดหารูปแบบทางเลือกในการส่งเสริมหรือเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมกับบุคลากรภายในองค์กร อีกทั้งยอมรับความผิดพลาดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม จัดบรรยากาศ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาให้ความร่วมมือ ในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรม ใช้รูปแบบการปฏิบัติงานที่หลากหลาย นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร สร้างวัฒนธรรมองค์กร การบริหารงานแบบกัลยาณมิตร แสดงศักยภาพที่ดี เป็นต้นแบบให้แก่ครู

เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึงความสามารถในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และอย่างเป็นมิตรระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกองค์กร มีการระดมสมอง สรุป และสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ จนเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง อีกทั้งบุคลากรในองค์กรต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงไม่ใช่เพียงแค่การจดจำข้อมูล การจัดการเรียนรู้ ใช้เทคนิค รูปแบบ กลวิธีการสอนที่หลากหลาย มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดความตื่นตัวเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เพื่อไปสู่กระบวนการประมวลผลอย่างเป็นระบบที่ก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ผ่านการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การสอนโดยการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง

จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติจริง การสอนนี้จะเน้นการสร้างการสรุปและการสะท้อนผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ ผ่านการใช้ทักษะในการคิด การวิเคราะห์ของตนเอง เพื่อให้เกิดแนวคิดและเจตคติใหม่โดยผ่านกิจกรรมการทดลองในห้องเรียนหรือการฝึกประสบการณ์

การทำงานร่วมกัน หมายถึง การสอนแบบมีส่วนร่วมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ สามารถร่วมแสดงความคิดเห็นและออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันในรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ผู้เรียนฝึกทักษะการค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ควบคู่กับกระบวนการแก้ปัญหา สร้างสรรค์ ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ร่วมกับผู้อื่น โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบ

การใช้ทักษะการเรียนรู้ หมายถึง ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะและผสมผสานองค์ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพในอนาคต แสวงหาวิธีการหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์และแปลกใหม่ ผู้เรียนมีการได้ใช้ทักษะการคิดระดับสูงในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลนำไปใช้ รวมถึงใช้ทักษะในการสื่อสารมีการอภิปรายและวิพากษ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

การลงมือปฏิบัติจริง หมายถึง การฝึกลงมือทำเพื่อก่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียนที่มุ่งเน้นไปที่การใช้ประสบการณ์ผ่านสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ผ่านการออกแบบ ทำการทดลอง ศึกษาจากกรณีศึกษา บทบาทสมมติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมรูปแบบกลุ่มผู้สอนดำเนินการควบคุม ดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนฝึกค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผู้เรียนได้รับความรู้ทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิดขั้นสูงผู้เรียนมีการร่วมกันอภิปราย สรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น และมีการนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

บทบาทผู้สอน หมายถึง ผู้สอนเป็นผู้เรียนรู้ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจและตื่นตัวในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง ติดตามข่าวสาร จัดรูปแบบการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้และสร้างกระบวนการคิดด้วยตนเอง ออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและมีการสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จัดแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เป็นแหล่งความรู้สำคัญสำหรับผู้เรียนในการแนะนำ ช่วยเหลือและสรุปบทเรียน

ครู หมายถึง ครูในหน่วยงานการศึกษาที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนของจังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ในจังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

สถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม หมายถึง หน่วยงานการศึกษาที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนของจังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้นิยามและความหมายไว้ต่อไปนี้

จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560, หน้า 40) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง การประยุกต์ใช้ความสามารถของผู้บริหารในการนำองค์กร ทั้งวิธีคิด วิธีการทำงาน แนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างงานที่มีประสิทธิภาพ ประสานความร่วมมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบร่วม

กุลชลี จงเจริญ (2561, หน้า 6) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง การแสดงออกถึงบุคลิกลักษณะของผู้นำที่มีสมรรถนะในการบริหาร ความสามารถในการเข้าใจและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้และสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เน้นความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรภายในองค์กร บุคลากรภายในองค์กรมีความไว้วางใจกัน ตลอดจนการใช้บริบทของนวัตกรรมเพื่อให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรมจนส่งผลให้เกิดมูลค่าผลลัพธ์ให้สูงขึ้น

บุญญพัฒน์ สิงห์จรรย์ (2564, หน้า 33) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึงคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกโดยใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ กระบวนการดำเนินงานของบุคคลที่มีอิทธิพลสนับสนุนบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติตามในการขับเคลื่อนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมใหม่หรือใช้นวัตกรรมเดิมและดัดแปลงให้ทันสมัย นำไปสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผลสัมฤทธิ์บรรลุตามวัตถุประสงค์

2. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีนักวิชาการ และนักการศึกษา ให้ค่านิยมและความหมายไว้ ดังนี้

กรวี นันทชาติ (2562, หน้า 16) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค รูปแบบ กลวิธีการสอนที่แปลกใหม่ ทันสมัย และหลากหลายเพื่อที่ผู้เรียนจะได้มีความสนใจและเกิดทักษะต่าง ๆ และออกแบบเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้

พลอยไพลิน นิลกรณ์ (2562, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำด้วยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับทักษะการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ไม่เน้นไปที่การบรรยายจากผู้สอน ผู้สอนต้องคิดค้นหากิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ใช้ทักษะการสื่อสาร เช่น การอ่านและการเขียน ตลอดจน การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และทักษะการแก้ไขปัญหา

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร (2564, หน้า 5) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยตรงผ่านการปฏิบัติด้วยตนเองและใช้ทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อประมวลผลความรู้ที่ได้รับ ผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสารกลายเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบนี้มีพื้นฐานจากแนวคิดสำคัญสองประการ คือ 1) มนุษย์มีความต้องการเรียนรู้ตามธรรมชาติ และ 2) มนุษย์ทุกคนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายในกระบวนการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ครูจังหวัดสมุทรสงครามภายใต้สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 โรงเรียน รวมประชากร จำนวน 406 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูจังหวัดสมุทรสงครามภายใต้สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607–610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 37–43) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม และ 5) เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 82-83)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ 2) การทำงานร่วมกัน 3) การใช้ทักษะการเรียนรู้ 4) การลงมือปฏิบัติจริง และ 5) บทบาทผู้สอนลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 82-83)

ในการสร้างเครื่องมือได้มีการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ศึกษากระบวนการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเคิร์ท และแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ จากนั้นสร้างแบบสอบถามฉบับร่างโดยนำนิยามคำศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลในการสร้าง เสร็จแล้วนำมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แนะนำปรับปรุง แก้ไข เมื่อเสร็จสิ้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามคำศัพท์เฉพาะ (Index of item objective congruence: IOC) แล้วเลือกคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ขึ้นไป มาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม และปรับแบบสอบถามตามให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ทบทวน ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี และรับกลับมาเพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (α -coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.971 จากนั้นจึงได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจาก คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บด้วยตนเองพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถาม จำนวน 201 ฉบับ
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย โดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) และสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ตาราง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1)	4.253	0.392	มาก	3
2. การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_2)	4.214	0.388	มาก	5
3. การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_3)	4.284	0.387	มาก	2
4. บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (X_4)	4.249	0.418	มาก	4
5. เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม (X_5)	4.292	0.440	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	4.259	0.365	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้านตามลำดับ ดังนี้ 1) เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม 2) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 4) บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม และ 5) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ (Y_1)	4.310	.424	มาก	4
2) การทำงานร่วมกัน (Y_2)	4.362	.406	มาก	2
3) การใช้ทักษะการเรียนรู้ (Y_3)	4.264	.414	มาก	5
4) การลงมือปฏิบัติจริง (Y_4)	4.392	.371	มาก	1
5) บทบาทผู้สอน (Y_5)	4.346	.392	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.335	.365	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้านตามลำดับ ดังนี้ 1) การลงมือปฏิบัติจริง 2) การทำงานร่วมกัน 3) บทบาทผู้สอน 4) การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ และ 5) การใช้ทักษะการเรียนรู้

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
X_1	1				
X_2	.675*	1			
X_3	.810**	.748**	1		
X_4	.771**	.712**	.866**	1	
X_5	.725**	.652**	.852**	.820**	1

จากตาราง 3 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ของตัวองค์ประกอบทั้ง 5 ตัว มีค่าอยู่ที่ 0.652–0.866 ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่สูงมาก (ไม่ถึง 0.99) แสดงว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ตัว มีความสัมพันธ์กันไม่สูงจนเกินไป จึงสามารถทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขั้นตอนต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (X_4) และการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_3) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	SE _b	F	Sig.
บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (X ₄)	0.551 ^a	0.304	0.300	0.29051	86.780	.001 ^b
ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X ₃)	0.570 ^b	0.324	0.318	0.28687	47.543	.001 ^c

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 2 ด้าน จากทั้งหมด 5 ด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ 0.570 กล่าวคือ แสดงว่าตัวแปร ทั้ง 2 ด้าน ส่งผลต่อการพยากรณ์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลยัง พบว่า บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (X₄) และการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X₃) มีอำนาจการพยากรณ์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู ร้อยละ 31.80 (R² = 0.318) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การสร้างสมการถดถอยด้านที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่เป็นตัวแปรทำนายการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม ถือเป็นการนำกลุ่มตัวแปรที่ดีที่สุดมาสร้างสมการถดถอยซึ่งได้จากการคำนวณหา ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) ดังปรากฏตามตาราง 5

ตาราง 5 แสดงคะแนนดิบ คะแนนมาตรฐานของ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P-values
	b	SE _b	Beta		
บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (X ₄)	.238	.079	.325	2.993**	.003
ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X ₃)	.215	.087	.268	2.467**	.014
Constant	2.451	.203		12.053	<.001
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)					0.570
ประสิทธิภาพการทำนาย (R ²)					0.324
ประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)					0.318
ความคลาดเคลื่อนในการทำนาย (Standard Error)					0.286

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า โดยค่ามาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูมากที่สุด คือ บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (X₄) (b = 0.238) และด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X₃) (b = 0.215) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.325 และ 0.268 ตามลำดับ โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามวิธี Multiple Regression ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 2.451 + 0.238 (X_4) + 0.215 (X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.325(Z_4) + 0.268 (Z_3)$$

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในจังหวัดสมุทรสงคราม จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ทั้งนี้

อาจจะเพราะ ผู้บริหารมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนกันอย่างสร้างสรรค์ มีการสรุปและสะท้อนองค์ความรู้เพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ บุคลากรมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์จินตนาการในการสร้างนวัตกรรมที่ทันยุคทันสมัย มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพสถานศึกษา กำหนดทิศทาง เป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน รอบด้านสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา มีบรรยากาศที่ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีความพร้อมในการหาความรู้ มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาตอบสนองความต้องการของบุคลากรในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของออตแมน และราห์แมน (Othman & Rahman, 2013, pp. 167–170) ซึ่งกล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารต้องประกอบด้วยความสามารถในการนำพาองค์กรผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง โดยการนำความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร แนวคิดนี้เน้นถึงความสำคัญของการมีทักษะการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น ความกล้าที่จะคิดนอกกรอบ รวมถึงการสร้างควมไว้วางใจจากบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงและการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร พงษ์เนตร (2564, หน้า 118) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกสอดคล้องกับ เวียงวิวรรค์ ทำทูล (2557, หน้า 114) ศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560, หน้า 113) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การลงมือปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน บทบาทผู้สอน การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้ทักษะการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและสถานการณ์ในชีวิตจริง ส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง มีการทำงานกลุ่มและสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างนักเรียนกันเองและกับครูผู้สอน นอกจากนี้ยังสนับสนุนทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์และคิดขั้นสูง พร้อมทั้งสรุปและสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านการอภิปรายร่วมกัน โดยครูติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีชัย เกียรติสกุลศรี (2565, หน้า 587–588) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับ ศศิธร พิธิ (2567, หน้า 904–919) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม จากการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ด้านบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมและด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู ได้ร้อยละ ร้อยละ 31.80 (Adjusted R Square = 0.318) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนั้นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ผู้บริหารยังมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง โดยคิดค้นแนวทางการปรับปรุงกระบวนการทำงานและสนับสนุนให้ทีมงานสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน และนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาต่อไป นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณค่านวัตกรรม โดยจัดสรรบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างโอกาสให้บุคลากรสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้บริหารยังนำเทคโนโลยีและวิธีการทำงานที่

หลากหลายมาช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร รวมถึงสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมิตร และเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตตรา มูลินทร์ (2565, หน้า 79–94) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู และสอดคล้องกับ กมลวรรณ แสนเสนา (2565) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อให้สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยฉบับนี้เกิดองค์ความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎี ปฏิบัติ และนโยบาย ได้แก่ ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กร ที่ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู องค์ความรู้นี้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รวมถึงช่วยสร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม หรือสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ยังสามารถนำผลการวิจัยไปสนับสนุนการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นนวัตกรรมและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในอนาคต

สรุป

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เครือข่ายการเรียนรู้นวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม
2. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายปัจจัย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การลงมือปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน บทบาทผู้สอน การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ และ การใช้ทักษะการเรียนรู้
3. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม จากการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรต้น พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมและด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 31.80 (Adjusted R Square = 0.318) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัย พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัย พบว่า มีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 2 ด้าน ที่ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ การใช้ประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้ทักษะการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าว

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่มีอำนาจพยากรณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมและการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำนโยบายที่จะพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในด้านบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมและการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารงานในสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานภายในสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ทักษะการเรียนรู้และการใช้ประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สูงขึ้น และศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ แสนเสนาะ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4, หน้า 992-999. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กรวี นันทชาด. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สมบัติของธาตุและสารประกอบ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/>. 14 มกราคม 2566.
- _____. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>. 14 มกราคม 2566.
- กุลชลี จงเจริญ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. ในเอกสารประกอบการสอนประมวล สารชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณิชาภา สุนทรไชย. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(1), 67-76.
- ทวีชัย เกียรติสกุลศรี. (2565). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *Journal of MCU Ubon*, 7(1), 587-588.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บริพัฒน์ สารผล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปวีณา กันถิ่น. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. *Veridian E-Journal*, 10(3), 1833-1848.
- บุญญพัฒน์ สิงห์จารย์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไพบรียา แลกะสิทธิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี เขต 2. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น*, 9(2), 79-92.
- พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2562). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning. ลำปาง: โครงการการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำปาง.
- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2563). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. *วารสารวิชาการธรรมทศวรรษ*, 20(2), 164-171.

- วิชิตา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาลัษณเรศวร.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล. (2557). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิธร พิธิ. (2567). แนวทางการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. *วารสารมณีเชษฐาราม*, 7(3), 901-919.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่เน้นการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จังหวัดกำแพงเพชร*. กำแพงเพชร: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2566-2570*. สมุทรสงคราม: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุจิตตรา มุลอนินทร์. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 14(2), 79-94.
- Othman, A. & Rahman, H. A. (2013). Innovative Leadership: Learning from Change Management among Malaysian Secondary School Principals. *World Appl. Sci. K.*, 23(2), 167-177.